

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

RZESZOWSKIEGO
OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO

XXXV

Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
Instytut Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego
Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego

MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA
Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego

Tom XXXV

Rzeszów
2014

Komitet Redakcyjny:
Sylwester Czopek, Václav Furmánek (Słowacja), Diana Gergova (Bułgaria),
Sławomir Kadrow, Michał Parczewski, Aleksandr Sytnyk (Ukraina)

Zespół stałych recenzentów:
Jan Chochorowski, Igor Chrapunov (Krym), Wojciech Chudziak, Eduard Droberjar (Czechy),
Lubomira Kaminská (Słowacja), Przemysław Makarowicz, Anna Zakościelna

Pozostali recenzenci tomu XXXV:
Wojciech Blajer, Andrzej Kokowski, Maria Łanczont, Michał Parczewski, Janusz Rieger,
Marcin Wołoszyn, Paweł Valde-Nowak, Jarosław Żrałka

Redaktor
Sylwester Czopek
(sycz@archeologia.rzeszow.pl)

Sekretarze Redakcji:
Joanna Ligoda, Joanna Podgórska-Czopek
(archo@muzeum.rzeszow.pl)

Strona internetowa czasopisma:
www.archeologia.univ.rzeszow.pl/?page_id=337

Tłumaczenia
Barbara Jachym – język niemiecki
Beata Kizowska-Lepiejza – język angielski

Zdjęcie na okładce:
Naczynie kultury Chimú (fot. Maria Szewczuk, Marek Kosior)

© Copyright by Muzeum Okręgowe w Rzeszowie
© Copyright by Instytut Archeologii UR
© Copyright by Fundacja Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego
© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Zimowit”

ISSN 0137-5725

WYDAWCA

Muzeum Okręgowe
w Rzeszowie
35-030 Rzeszów
ul. 3 Maja 19
tel. 17 853 52 78

Instytut Archeologii
Uniwersytetu Rzeszowskiego
35-015 Rzeszów
ul. Moniuszki 10
tel. 17 872 15 90

FUNDACJA

RZESZOWSKIEGO OŚRODKA
ARCHEOLOGICZNEGO
Fundacja Rzeszowskiego
Ośrodka Archeologicznego
35-015 Rzeszów
ul. Moniuszki 10
tel. 17 872 15 81

Oficyna Wydawnicza
„Zimowit”
35-604 Rzeszów
ul. Zimowita 6/5
oficyna.zimowit@gmail.com

*W 2014 roku
Profesor Tibor Kemenczei
obchodzi jubileusz 75-lecia urodzin.
Z tej okazji wybitnemu badaczowi
epoki brązu i wczesnej epoki żelaza
ten tom poświęcamy*

Redakcja

SPIS TREŚCI

Tibor Kemenczei – 75	7
----------------------------	---

STUDIA I MATERIAŁY

Jan Chochorowski , Scytowie a Europa Środkowa – historyczna interpretacja archeologicznej rzeczywistości	9
Janusz Kowalski-Bilokrylyy , Pochodzenie kolczyków typu Kłyżów	59
Josyp J. Kobał , Scheibengedrehte graue Keramik der Kuštanovice Kultur aus Transkarpatien (Ukraine)	65
Sylwester Czopek, Andrzej Pelisiak , Remarks on the Tarnobrzeg Lusatian culture flintworking with particular emphasis on settlement materials	77
Monika Kuraś, Tomasz Tokarczyk , Osada tarnobrzegskiej kultury łużyckiej na stanowisku numer 26 w Sarzynie, pow. leżajski	87
Anna Bajda-Wesołowska, Tomasz Bochnak, Monika Hozer , Bogaty grób kobiety z wczesnej epoki żelaza odkryty w miejscowości Zabłotce, pow. jarosławski, stan. 27	105
Agnieszka Reszczyńska , Nowe materiały do poznania włókiennictwa kultury przeworskiej z obszaru południowo-wschodniej Polski	127
Юрий А. Пуголов, Сергей А. Горбаненко , Печь как культовое место в жилище северян: археологические данные	141
Tomasz Dzieńkowski , Stan, potrzeby i perspektywy badań archeologicznych nad wczesnym średniowieczem zachodniej części ziemi chełmskiej	151
Marek Florek , Czy „grodzisko” to dawny, zniszczony gród? O niebezpieczeństwach korzystania ze źródeł topomastycznych	171
Wojciech Krukar , Uwagi historyczno-geograficzne do hydronimii wschodniej części Karpat polskich	189

SPRAWOZDANIA I KOMUNIKATY

Piotr Gębica, Sławomir Superson, Monika Hozer, Anna Bajda-Wesołowska , Geoarcheologiczny zapis ewolucji doliny Wisłoka na przykładzie stanowiska nr 19 w Białobrzegach	217
Sławomir Superson , Znaczenie datowań archeologicznych i radiowęglowych w określaniu wieku współczesnych aluwii powodziowych na stanowisku Budy Łańcuckie III	227
Marta Połtowicz-Bobak, Dariusz Bobak, Piotr Gębica , Nowy ślad osadnictwa magdaleńskiego w Polsce południowo-wschodniej. Stanowisko Łąka 11–16 w powiecie rzeszowskim	237
Michał Dobrzyński, Michał Parczewski, Katarzyna Piątkowska, Małgorzata Rybicka , Zabytki kultury pucharów lejkowatych w miejscowości Jasienica Sufczyńska, stan. 5, na Pogórzu Przemyskim	249
Elżbieta M. Kłosińska , Nieznana szpila brązowa z miejscowości Pasieki, pow. Tomaszów Lubelski	259
Elżbieta M. Kłosińska , Unikatowa fibula brązowa z terenu Lubelszczyzny	263
Piotr N. Kotowicz , Ostroga żelazna z okresu wpływów rzymskich z Międzybrodzia, pow. Sanok	269
Magdalena H. Rusek, Kamil Karski , The double-chambered vessel of the Chimú culture in the Castle Museum in Łańcut	273
Oksana Adamyszyn , Działalność archeologiczna Jurija Zacharuka na zachodzie Ukrainy (z okazji 100-lecia urodzin)	281

RECENZJE

Tadeusz Malinowski , (rec.) Alina Jaszewska, Sławomir Kałagate (red.), <i>Wicina. Badania archeologiczne w latach 2008–2012 oraz skarb przedmiotów pochodzących z Wiciny</i> , wyd. Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich Oddział Lubuski, Fundacja Archeologiczna, Zielona Góra 2013, 593 strony, ilustracje, ISBN 978-83-938557-0-4	285
Edyta A. Marek , (rec.) Leszek Gardeła, Kamil Kajkowski (red.), <i>Motywy przez wieki. Tom 1. Motyw głowy w dawnych kulturach w perspektywie porównawczej</i> , Bytów 2013, 303 strony	291

„AAASC”	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest
„AAC”	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków
„AAR”	– „Analecta Archaeologica Ressoviensia”, Rzeszów
„AHP”	– „Archaeologia Historica Polona”, Toruń
„AMM”	– „Acta Militaria Mediaevalia”, Kraków – Sanok
„APolski”	– „Archeologia Polski”, Warszawa
„APŚ”	– „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, Lublin
„AR”	– „Archeologické Rozhledy”, Praha
„FAP”	– „Fontes Archaeologici Posnanienses”, Poznań
„IA”	– „Informator Archeologiczny”, Warszawa
„Kwartalnik HKM”	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa
„MA”	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków
„Mat. Star.”	– „Materiały Starożytne”, Warszawa
„Mat. Star. Wcz.”	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa
„Mat. Wcz.”	– „Materiały Wczesnośredniowieczne”, Warszawa
„(M)SROA”	– „(Materiały) i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów
„PamatkyA.”	– „Památky Archeologické”, Praha
„PBF”	– „Prähistorische Bronzefunde”, München
„PMMAiE”	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi”, Łódź
„Pom. Ant.”	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
„Prz. Arch.”	– „Przegląd Archeologiczny”, (Poznań, Wrocław – Poznań)
„RChełmski”	– „Rocznik Chełmski”, Chełm
„RPrzemyski”	– „Rocznik Przemyski”, Przemyśl
„Sil. Ant.”	– „Silesia Antiqua”, Wrocław
„Slav. Ant.”	– „Slavia Antiqua”, Poznań
„Spr. Arch.”	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
„WA”	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
„ZOW”	– „Z otchłani wieków”, Warszawa

Elżbieta Małgorzata Kłosińska*

Nieznana szpila brązowa z miejscowości Pasieki, pow. Tomaszów Lubelski

The unknown bronze pin found in Pasieki, dist. Tomaszów Lubelski

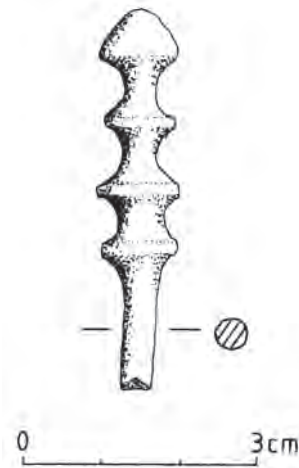
The head of the pin, discovered accidentally in Pasieki, com. Tomaszów Lubelski has many analogies in materials of the Urnfield cultures from Central Europe. It refers, inter alia, to the artefacts from the sites of the Tarnobrzeg Lusatian culture. It is necessary to combined this object with the middle period of the Bronze Age.

KEY WORDS: pin, bronze, Lusatian culture, the middle period of the Bronze Age

Zimą 2008 roku, podczas amatorskich poszukiwań w Pasiekach, gm. Tomaszów Lubelski, na powierzchni gruntu rolniczego znaleziono uszkodzoną szpilę brązową (ryc. 1). Zabytek przekazano do zbiorów Muzeum Regionalnego im. Janusza Pełtera w Tomaszowie Lubelskim, gdzie stał się elementem większej kolekcji wyrobów brązowych, odkrytych ostatnio na Roztoczu Tomaszowskim i w okolicach (E. M. Kłosińska 2007a; 2009).

Szpila jest uszkodzona – nie posiada co najmniej połowy trzonka, a zniszczenie, jak można sądzić po świeżym przełamaniu, nastąpiło w trakcie procesów podepozycyjnych, zapewne całkiem niedawno. Zachowała się cała główka szpili wraz z fragmentem trzonka. Powierzchnię zabytku pokrywa gruba warstwa szlachetnej patyny barwy zielono-szarej (ryc. 2). W kilku miejscach patyna została zerwana mechanicznie. Główkę szpili uformowano w kształt półkuli lub ściętego stożka o wysokości 0,6 cm i średnicy 1 cm, a pod główką umieszczono trzy *quasi*-pierścienie o zbliżonych średnicach 0,9–1,1 cm i grubości 0,1–0,2 cm. Odległość pomiędzy główką a pierścieniami wynosi odpowiednio – 0,8–0,9–0,7 cm. Zachowana długość zabytku 4,8 cm, waga 10,1 g, przekrój trzonka okrągły; pierwotnie szpila mogła mierzyć około kilkunastu centymetrów. Na powierzchni ozdoby nie zaobserwowano śladów ornamentu (być może przykryła go gruba warstwa patyny). Widoczne są natomiast nierówności i niewielkie wgłębienia. Cechy te, oraz pewna asymetria główki, świadczą o tym, że szpila została odlana na bazie niezbyt starannie uformowanego modelu woskowego.

Pomimo znacznych uszkodzeń, ocena atrybucji kulturowej szpili i czasu, w którym powstała, jest stosunkowo prosta. Zabytek ten nawiązuje do dość licznej grupy podobnych ozdób rozprzestrzenionych na terenach środkowoeuropejskich w wczesnych fazach kultur typu popielnicowego. Szpile te posiadały małą kulistą, półkulistą lub stożkowatą główkę, a na

Ryc. 1. Pasieki, gm. Tomaszów Lubelski. Główkę szpili brązowej (rys. E. M. Kłosińska, przerys W. Zieliński)

Abb. 1. Pasieki, Gde. Tomaszów Lubelski. Bronzener Nadelkopf (Zeichn. E. M. Kłosińska, nachgezeichnet von W. Zieliński)

Ryc. 2. Pasieki, gm. Tomaszów Lubelski. Główkę szpili brązowej (fot. S. Sadowski)

Abb. 2. Pasieki, Gde. Tomaszów Lubelski. Bronzener Nadelkopf (Fot. S. Sadowski)

* Instytut Archeologii UMCS, Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 4, 20-031 Lublin, e-klosinska@o2.pl

trzonku kilka, mniej lub bardziej ściśle uformowanych pierścieni o równych, bądź zróżnicowanych średnicach. Zbliżone wyglądem okazy można wskazać na obszarze Czech (O. Kytlicová 1978, ryc. 132, 133: 5–7; O. Kytlicová, V. Vokolek, J. Bozuzek 1964, s. 154), Moraw (M. Salaš 2005, s. 108, tabl. 94A: 1, 2; tabl. 165: 293; tab. 242: 64) i zachodnich Węgier (J. Řihovský 1983, Taf. 6: 89, 90), a przede wszystkim w zachodniej Polsce, objętej w środkowym okresie epoki brązu przez kulturę łużycką. Okazy skupione głównie w dorzeczu Odry określane są wspólnym mianem szpil z kolbowatą lub profilowaną główką i datowane na III okres epoki brązu (R. Essen 1985, Taf. 9: 175–183; Taf. 10–12; Taf. 28–29A; Taf. 39; M. Kaczmarek 2002, s. 137–139, ryc. 55: 3–6). Najbliższym terytorialnie odpowiednikiem do zabytku z Pasiak jest szpila datowana na młodszą fazę III okresu epoki brązu, pochodząca ze zniszczonego grobu na cmentarzysku grupy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej w Albigowej, gm. Łańcut (M. Gedl 1998, s. 35, 40, ryc. 9: 2). Warto także wspomnieć o podobnych szpilach na terenie Słowacji, a zwłaszcza o analogicznych niemal ozdobach pochodzących z jej południowo-wschodnich rubieży – Slizké, okr. Rimavská Sobota, Jasov, okr. Košice (M. Novotná 1980, s. 128–129, Taf. 39: 830, 831), objętych w środkowym okresie epoki brązu osadnictwem kultury pilińskiej oraz kyjatyckiej i gawskiej. Na pojedynczy egzemplarz takiej szpili natrafiono również na terytorium północno-wschodnich Węgrzech, zdeponowany wraz z mieczami typu Riegsee-Ragály w skarbie horyzontu Aranyos (Ragály, Kom. Borsod-Abauj-Zemplén), przypadającym na podokres BD epoki brązu (A. Mozsolics 1985, s. 66, 76–78, 83, Taf. 18: 3, Taf. 275; Taf. 279), albo też na przełom podokresów BD i HaA1 (V. Furmánek, L. Veliačik, J. Vladár 1991, s. 20). Znaleździ to można zapewne łączyć z późnym etapem kultury pilińskiej (zob. T. Kemenczei 1984, s. 48; A. Mozsolics 1985, s. 76–78).

Wydaje się, że szpila z Pasiak stanowiła import spoza łuku Karpat, bądź też wytwór ośrodka metalurgicznego, działającego na terytorium grupy tarnobrzeskiej kultury łużyckiej w okre-

sie HaA1 (S. Czopek 1999, s. 125). W ośrodku tym, charakteryzującym się własnymi, niepowtarzalnymi formami ozdób obręczowych, pojawiały się także importy z Południa, albo też ich naśladownictwa (W. Blajer 1999, s. 48–49, 124–125). Wykonanie takich szpil, jak okaz z Albigowej, czy też z Pasiak nie wykraczało zapewne poza umiejętności miejscowych wytwórców. Analizowany zabytek trafił na Lubelszczyznę prawdopodobnie w fazie 1a (schyłek HaA1 – początki HaA2), kiedy na tym terenie kształtowała się kultura łużycka, współistniejąc obok przeżywającego się osadnictwa ludności kultury trzcinieckiej (J. Niedźwiedź, H. Taras 2006, s. 104–105). Zbiór brązów z tego czasu jest bardzo ubogi, a pojedyncze, znane do tej pory przedmioty, wywodzące się z tarnobrzeskiego warsztatu metalurgicznego, zostały zanotowane jedynie w dwóch miejscach: na południowo-wschodnich rubieżach Lubelszczyzny (naszyjnik z Modryńca, gm. Mircze – A. Kokowski 1993), czy też na Lubelskim Powiślu (naszyjnik z Opoki Kolonii, gm. Annapol – E. Kłosińska 2004, s. 306, ryc. 1: 10).

Nie można jednak wykluczyć, że bezkontekstowe znalezisko z Pasiak trafiło na Lubelszczyznę nieco wcześniej, na fali oddziaływań w kierunku północnym ośrodka metalurgicznego kultury pilińskiej. Odzwierciedleniem takich wpływów mogły być także inne, pojedyncze znaleziska brązów: grota z Michowa, gm. loco (J. Gurba 1997; E. M. Kłosińska 2009), niektórych sierpów z guzkiem i siekier z miejscowości nieznanych (E. M. Kłosińska 2007b, s. 275, fig. 1: 7, 11), czy też bransolety ze Starego Machnowa (E. M. Kłosińska 2010, s. 238). Problematyka oddziaływań kultury pilińskiej na ziemiach Polski środkowo-wschodniej, nie jest dobrze rozpoznana, a podejmowana była jak dotąd w kontekście szerzenia się w miejscowym, trzcinieckim środowisku zjawiska ciepłopalenia (H. Taras 1995, s. 58). Zmiany dotyczyły zapewne również początków osadnictwa łużyckiego na tym terenie i wydaje się, że miały podobny charakter, jak w strefie karpackiej Polski południowo-wschodniej (S. Czopek 1999, s. 118–120).

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

Blajer W.
1999	<i>Skarby ze starszej i środkowej epoki brązu na ziemiach polskich</i> , (= Prace Komisji Archeologicznej, t. 30), Kraków.	Kłosińska E. M.
2004	Nowe znaleziska, związane z osadnictwem ludności kultury łużyckiej na terenie Powiśla Lubelskiego, „MSROA”, t. 25, s. 303–310.
Czopek S.
1999	<i>Pradzieje Polski południowo-wschodniej</i> , Rzeszów.	2007a	Nowe zabytki brązowe wschodniej proveniencji z Lubelszczyzny, „APŚ”, t. 9, s. 273–278.
Essen R.
1985	<i>Die Nadeln in Polen II (Mittlere Bronzezeit)</i> , „PBF”, T. 13/9.	2007b	Issues of the East- and Central-European contacts of the Lublin Region in the Younger Bronze Age and the Early Iron Age in the light of existing research and sources, [w:] Baron J., Lasak I. (red.), <i>Long Distance Trade in the Bronze Age and Early Iron Age. Conference Materials</i> , Wrocław, 19–20 th April 2005, (= Studia Archeologiczne, t. 40), Wrocław, s. 271–292.
Gedl M.
1998	Cmentarzyska grupy tarnobrzeskiej w okolicach Łańcuta, „MSROA”, t. 19, s. 27–42.	2009	O kilku przedmiotach brązowych odkrytych na Roztoczu Środkowym, [w:] Czopek S., Trybała-Zawiślak K. (red.), <i>Tarnobrzeska kultura łużycka – źródła i interpretacje</i> , (= Collectio Archaeologica Ressoiviensis, t. 11), Rzeszów, s. 441–448.
Gurba J.
1997	Brązowy grot oszczepu z Michowa, woj. lubelskie, „APŚ”, t. 2, s. 273–274.	2010	Nowe znaleziska brązowe Starego Machnowa, pow. Tomaszów Lubelski, „APŚ”, t. 10 (2008), s. 237–248
Furmánek V., Veliačik L., Vladár J.
1991	<i>Slovensko v dobie bronzovej</i> , Bratislava.		
Kaczmarek M.
2002	<i>Zachodniowielkopolskie społeczności kultury łużyckiej w epoce brązu</i> , Poznań.		
Kemenczei T.
1984	<i>Die Spätbronzezeit Nordostungarns</i> , Budapest.		

- Kokowski A.
1993 Znaleziisko z Modryńca w woj. zamojskim, [w:] Rożnowski F. (red.), *Miscellanea archaeologica Thaddaeo Malinowski dedicata que Franciscus Rożnowski redigendum curavit*, Słupsk–Poznań, s. 207–214.
- Kytlicová O.
1978 Hromadné nálezy bronzových předmětů v oblasti kovízké kultury, [w:] Filip J. (red.), *Pravěké Dějiny Čech*, Praha, s. 453–461.
- Kytlicová O., Vokolek V., Bouzek J.
1964 Zur urnenfelderzeitlichen Chronologie Böhmens, „Acta Musei Reginaehradecensis“, t. 7, s. 143–180.
- Mozsolics A.
1985 *Bronzefunde aus Ungarn. Depodfunhorizonte von Aranyos, Kurd und Gyermely*, Budapest.
- Niedźwiedz J., Taras H.
2006 Schyłek kultury trzcinieckiej i początki kultury łużyckiej we wschodniej Lubelszczyźnie, [w:] Taras H. (red.), *Zmierzch kompleksu trzciniecko-komarowskiego. Kształtowanie się nowej rzeczywistości kulturowej w środkowej i młodszej epoce brązu*, (= Lubelskie Materiały Archeologiczne, t. 14), Lublin, s. 91–109.
- Novotná M.
1980 Die Nadeln in der Slowakei, „PBF“, t. 13/6, München.
- Říhovský J.
1983 Die Nadeln in Westungarn I, „PBF“, t. 13/10, München.
- Salaš M.
2005 *Bronzové depoty střední až pozdní doby bronzové na Moravě a ve Slezsku I, II*, Brno.
- Taras H.
1995 *Kultura trzciniecka w międzyrzeczu Wisły, Bugu i Sanu*, Lublin.

Elżbieta Małgorzata Kłosińska

Unbekannte Bronzenadel aus der Ortschaft Pasieki, Kr. Tomaszów Lubelski

Zusammenfassung

Im Winter 2008 fand man während der Laiengrabung in Pasieki, Gde. Tomaszów Lubelski, auf der Oberfläche des Ackerfeldes eine beschädigte Bronzenadel. Der Fund wurde in das Janusz Petera Regionalmuseum in Tomaszów Lubelski übergeben, wo sie einen Teil der größeren Sammlung, der in Roztocze, in der Umgebung von Tomaszów Lubelski freigelegten Bronzegegenstände bildet.

Die Nadel ist beschädigt – erhalten geblieben ist der Kopf samt einem Schaftfragment. Der Nadelkopf wurde in Gestalt einer Halbkugel oder eines abgeschnittenen Kegels geformt, und darunter befinden sich drei Quasi-Ringe. Ursprünglich konnte die Nadel über 10 cm messen. Auf der Fundoberfläche stellte man keine Verzierungen fest (vielleicht wurden sie mit der dicken Patinaschicht verdeckt). Sichtbar sind dagegen Unebenheiten und kleine Dellen. Diese Merkmale, wie auch eine Asymmetrie des Kopfes zeugen davon, dass die Nadel mithilfe eines nicht besonders sorgfältig geformten Wachsmodells gegossen wurde.

Trotz beträchtlicher Beschädigung ist die Einschätzung ihrer Kulturzugehörigkeit, wie auch Entstehungszeit ziemlich

einfach. Der Fund knüpft an die zahlreiche Gruppe ähnlicher Schmucksachen, die in den frühen Phasen der Urnenkulturen in Mitteleuropa ziemlich verbreitet waren. Diese Nadeln besaßen einen kugeligen, halbkugeligen, oder kegelförmigen Kopf, und an dem Schaft ein paar mehr oder weniger deutlich geformte Ringe mit gleichen oder unterschiedlichen Durchmesser. Ähnliche Exemplare kann man in Böhmen, Mähren Westungarn, und vor allem in Westpolen finden. Die dem Fund aus Pasieki territorial nächste Analogie stammt aus der Tarnobrzeg Lausitzer Kultur. Erwähnenswert sind auch ähnliche Nadeln aus den slowakischen Gebieten, insbesondere fast identische Schmucksachen aus südöstlichen Grenzgebieten der Slowakei.

Die Nadel aus Pasieki gehört zu den Importen aus den Gebieten hinter dem Karpatenbogen, aus dem Milieu der Piliń-, Gava-, Kyjatice-Kultur aus der Phase BzD–HaA1, oder wurde in einem metallurgischen in die Phase HaA1 datierten Zentrum im Bereich der Tarnobrzeg Lausitzer Kultur erzeugt.

